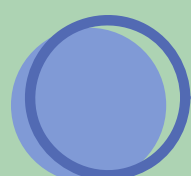
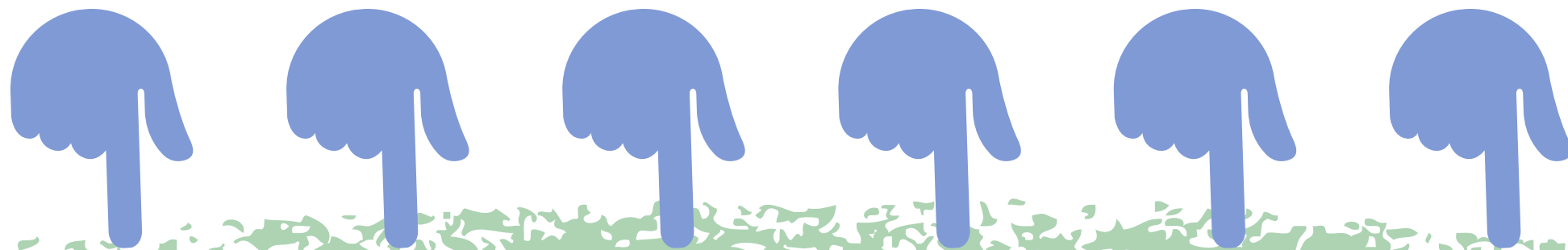

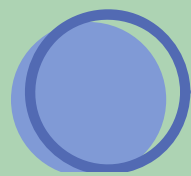
Co-teaching

- et muligt bud
på svaret...

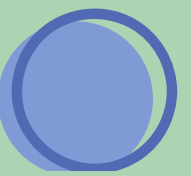
Af Heidi Jansson
Projektleder/skolekonsulent
ved Aalborg Kommune

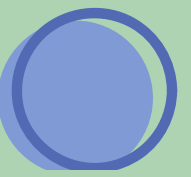
Præsentation af metoden Co-teaching

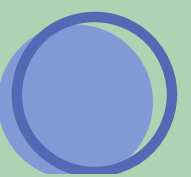
Det organisatoriske niveau

Medarbejderniveau

Elevniveau

Ideer og skabeloner til brug i morgen

Indledning

Co-teaching er, når **to eller flere professionelle samarbejder** i de tre undervisningsled **forberedelse - udførelse - evaluering** ud fra en **afstemt organisering af undervisningen**.

Disse faktorer er ofte tilstede uden det overhovedet nærmer sig idealet af Co-teaching, men snarere en to-lærerordning. For at kunne udnytte potentialet i Co-teaching kræves der en særlig præmis og bevidsthed.

Hvilket leder hen mod, hvornår er det Co-teaching, og hvad kan man bruge Co-teaching til i en skolesammenhæng?

Det vil jeg give mit bud på gennem teoretisk viden samt de erfaringsbaseret fund, som jeg har gjort i mit arbejde som projektleder gennem de sidste tre år i Aalborg Kommune.

Alle almenskoler i Aalborg Kommune anvender Co-teaching i deres organisering, som svaret på bedre og flere deltagelsesmuligheder for alle elever. Skolernes kompetenceudvikling har været understøttet af Micki Sonne Kaa Sunesen.

Præsentation af Co-teaching

I Aalborg Kommune har vi valgt at læne os op ad den samme definition, således alle professionelle har et fælles sprog og forståelse af metoden.

Co-teaching er:

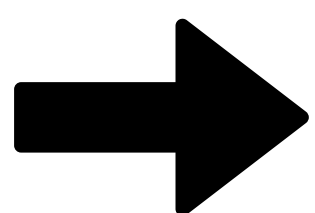
**Når to fagprofessionelle samarbejder
ligeværdigt og lige bidragende
i
forberedelse - udførelse - evaluering ¹**

Det betyder i praksis, at begge professionelle skal være aktive og bidragende i samarbejdet. For at dette kan blive en realitet, er der forskellige parametre, som skal være undersøgt, tilrettelagt og synliggjort inden. Det vil blive uddybet under de efterfølgende overskrifter.

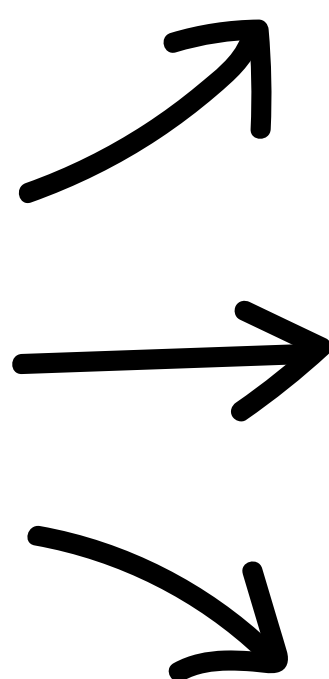
Vores artefakt i Aalborg Kommune for Co-teaching er en person med to hoveder og en krop. Det symboliserer et samarbejde, som er så afstemt i både forberedelse - udførelse - evaluering, at begge præcist ved, hvad der skal foregå samtidigt med, at hver professionelles faglighed er i spil i alle tre led.

Co-teaching er ikke blot en metode til at skabe en ramme for et givent samarbejde, men har et potentiale til at udvikle et professionelt samarbejde, forankre udviklingen i praksis samt forbedre den organisatoriske, pædagogiske og didaktiske ramme, så man bruger metoden til at at være svaret på en mulig udfordring eller en ønsket organisatorisk forandring.

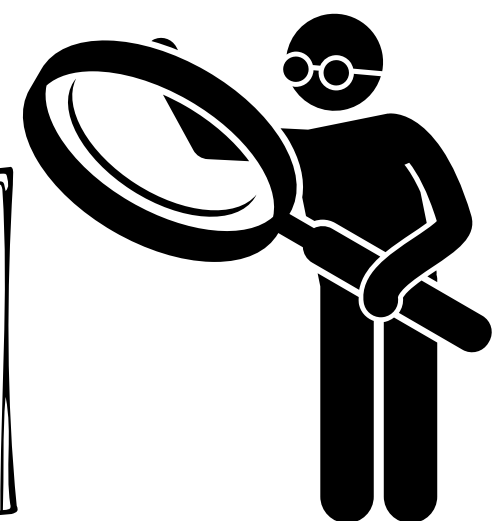
Co-teaching kan bruges til skoleudvikling!

**Organisations
niveau**

**Medarbejder
niveau**

**Elev
niveau**

De tre undervisningsled

Forberedelse

Når man forbereder sig sammen er det vigtigt, at begges faglige viden og erfaringer kommer til udtryk i den indkredsede proces. Potentialet i at forberede sig sammen er, at man er fælles om opgaven, og man kan bistå hinanden med **IDEER** til udførelse. På den måde får man udvidet sin pædagogiske og didaktiske værktøjskasse til at kunne skabe mere alsidig undervisning.

Når man forbereder sig sammen, så planlægger man mere end fagets muligheder. Man afstemmer hvem og hvordan man udnytter det at være to eller flere professionelle i undervisningen. Når dette er en del af forberedelsen har det en afgørende effekt på, hvordan eleverne møder de professionelle i undervisningen, da de professionelle har en **KOORDINERET PARATHED**. Hermed menes, at alle professionelle ved nøjagtigt, hvad de skal og hvornår, da det er aftalt på forhånd. På den måde udnyttes potentialet i at være flere i det øjeblik de professionelle går ind i rummet. Det udførende professionelle samarbejde starter i døråbningen.

Udførelse

Ved at være flere professionelle i det udførende rum, skaber det i sig selv **FLERE HÆNDER**. Det er til stor gavn for alle elever, at der er flere til at bistå med hurtig hjælp samt muligheden for at organisere undervisningen, så man dermed kan tilgå læring på flere måder.

Co-teaching er ikke kun en kæmpe gevinst for eleverne, men i særdeleshed også for de professionelle. Når vi beskriver vores egne styrker og svagheder, så er det subjektive betragtninger. Men når man får lov at deltage og observere hinandens virke, så giver det den ideelle platform for **MODELLERING**. Modellering skal forstås som det mulighedsrum, hvor man kan iagttage en kollegas formelle og uformelle håndværk - det sagte og usagte. Det kan være små pædagogiske greb til at få rettet fokus, måden man positionerer sig på i klasserummet, relationelle greb, fagdidaktiske metoder mm.

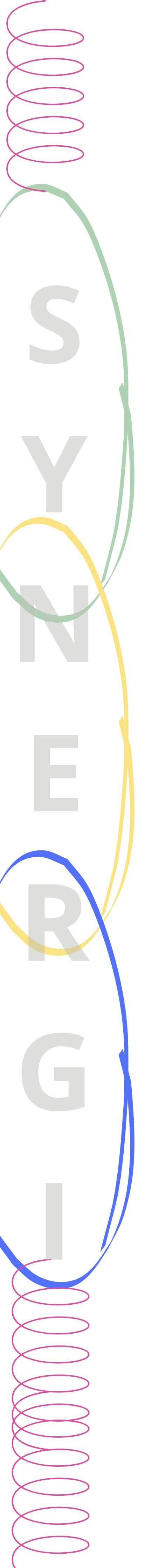
Evaluering

Evalueringen er ofte den del af samarbejdet med den laveste kvalitet, da man oftest ikke får rammesat denne del. Skolen er en dynamisk arbejdsplads, hvor man altid er på vej mod noget nyt. Dog har evalueringen så stor en betydning for, hvordan vi kan udvikle vores praksis, så både forberedelse og det udførende rum får højere kvalitet og dermed sikre flere muligheder for deltagelse for vores elever. Dette kan understøttes af særligt to overskrifter, som ligger i metoden.

ERFARINGSBASERET REFLEKSION kvalificerer vores samarbejde, da man reflekterer på baggrund af en undervisning, som begge har erfaret. Det udelukker mellemregninger om forklaringer, uddybende spørgsmål for at forstå en kontekst og ikke mindst den tidsrøver med erfaringer fra andre kontekster. Man kan her være præcise på det reflekterende, og det kan give direkte brugbar viden til næste forberedelsesfase.

EKSPLICITERING AF TAVS VIDEN er til stede, når én kollega har oplevet noget i samarbejdet og det bringes til overfladen i et - Hvorfor gør du? Man skal her forklare ens valg af handlinger, hvilket skaber fælles refleksion for samarbejdet, men det bibringer også en selvrefleksion, hvorfor man praktiserer egen praksis ud fra givne pædagogiske og didaktiske valg. ²

Efter evaluering tages erfaringer med ind i næste forberedelsesfase osv. På denne måde skabes en **synergi** mellem leddene, som kvalificerer samarbejdet og undervisningen.

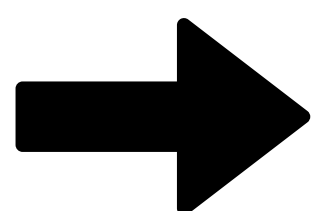

De seks organiseringsformer

De seks organiseringsformer er medskabende til vedkommende tilrettelæggelse og organisering af undervisningen. De understøtter visuelt synliggørelse af undervisningens ramme og proces, men allermost er de et **tavs sprog** både for elever og professionelle.

For de professionelle kræver det flere dialoger for at blive afstemt omkring indhold og rammen for de forskellige organisationsformer, for at de kan blive til brugbare artefakter, der kan understøtte indrestyret processer hos eleverne.

Mange bruger organisationsformerene som et fælles tredje i deres forberedelse. Forstået på den måde, at man aftaler, at man fx vil samarbejde omkring stationsundervisning på mandag.

Det er misforstået!

Organiseringsformerne skal organiseres ud fra de givne læringsmål, givne fag, givne kompetencer hos de fagprofessionelle og elevernes mulige læringsforudsætninger. De bruges som en organisering af alt det, som man vil opnå i en given undervisning. De skal ikke bruges isoleret, men kan sættes sammen som serier:

Undervisningen starter med En underviser - En assisterer under introduktion til emnet

Emnet udfoldes gennem Stationsundervisning

Emnet evalueres gennem Fællesundervisning

Beskrivelser af de seks organiseringsformer med nyttig viden for at kunne sætte dem i spil

<p>En underviser, én observerer</p> <p>Anbefalet: Ofte, men i kort tid ad gangen</p> <p>Anvendes til indsamling af vigtige data til fordel for elevernes læring.</p> <p>Det vil sige data, som kan hjælpe de professionelle medarbejdere med at tilpasse undervisningen til elevernes behov og dermed sikre, at alle elever får fagligt udbytte af undervisningen.</p> <p>Observationen er baseret på, hvad der i fællesskab er besluttet. Den kan rette sig mod fagligt fokus, gruppedynamik samt klasseledelse.</p> <p>Den specifikke observations-tilgang bestemmes af målet, så det sikrer værdifuld viden til at kunne træffe fremadrettede beslutninger vedrørende undervisningen.</p>	<p>Alternativ undervisning</p> <p>Anbefales: Lejlighedsvist</p> <p>En medarbejder arbejder med en større gruppe af elever, imens en anden medarbejder arbejder med en mindre gruppe målrettet individuelle indsatser. Vigtigt er, at den store gruppe ikke modtager ny faglig viden for den mindre gruppe deltager i fællesskabet igen.</p> <p>Fordele</p> <ul style="list-style-type: none"> Komme tæt på alle elever - stilladsering af elever med særlige behov/særlige forudsætninger, eleverevaluering mm. <p>Udfordringer</p> <ul style="list-style-type: none"> Må ikke komme til at ligne en specialindsats og skal derfor ikke altid være de samme elever eller fagpersoner <p>Opmærksomhedspunkter</p> <ul style="list-style-type: none"> De professionelle medarbejdere skal skiftes til at undervise grupperne Variere formålet med den mindre gruppe 	<p>Fællesundervisning</p> <p>Anbefales: lejlighedsvist - anvendes kun i kort tid ad gangen</p> <p>To professionelle medarbejdere står med front mod klassen på samme tid. De har delt ansvar og er begge aktive.</p> <p>Fordele</p> <ul style="list-style-type: none"> Øget opmærksomhed Det kan give god synergi Kan anvendes kreativt Mulighed for at eksemplificere emner, indhold, begreber etc. <p>Udfordringer</p> <ul style="list-style-type: none"> Mindre opmærksomhed på den enkelte elev Hvis begge medarbejdere har det med at tale meget og kommer til at associere på hinandens eksempler. Vær opmærksom på egne interaktionsmønstre <p>Opmærksomhedspunkter:</p> <ul style="list-style-type: none"> Medarbejderniveau: Kræver kendskab til hinandens faglige kompetencer for at kunne sætte begges viden i spil - dette kræver særlig forberedelse af strukturen og det formidlede 	<p>Parallelundervisning</p> <p>Anvendes: ofte</p> <p>To grupper, der undervises i det samme indhold af to professionelle medarbejdere</p> <p>Fordele</p> <ul style="list-style-type: none"> Tættere på den enkelte elev - mulighed for interaktion Optimere deltagelsesmuligheder for alle elever Minimere adfærdsproblematikker <p>Udfordringer</p> <ul style="list-style-type: none"> De professionelle medarbejdere skal kunne undervise på samme høje niveau Opmærksomhed på lydniveau og tidsramme <p>Opmærksomhedspunkter</p> <ul style="list-style-type: none"> Inddeling jf. interesse og fagligt niveau - fokus på undervisningsdifferentiering Kan bruges til at frembringe forskellige synspunkter, forskellige løsninger eller præsentationer 	<p>Stationsundervisning</p> <p>Anbefalet: Ofte</p> <p>Tre eller flere stationer</p> <p>Fordele</p> <ul style="list-style-type: none"> Muliggør en højere grad af relationsarbejde - fagligt og socialt Højt interaktivt undervisningsmiljø grundet mindre gruppe <p>Udfordringer</p> <ul style="list-style-type: none"> Hver aktivitet skal kunne løses uanset, om den er først, anden eller tredje i rotationen Timing er vigtig, da alle skal bytte på samme tid - opgavemængde og fleksibilitet Logistik og lydniveau kan udfordre - skab rutiner og klare rammer <p>Opmærksomhedspunkter</p> <ul style="list-style-type: none"> Sammensætningen af grupperne skal tilgodese udfordringer både af social-, faglig- og adfærdsmæssig karakter samt skal varieres Der skal tages beslutning om hvem og hvornår, der roteres 	<p>En underviser, én assisterer</p> <p>Anbefalet: Sjældent</p> <p>En medarbejder har den ledende rolle i undervisningen, imens den anden professionelle medarbejder har en støttende rolle, herunder:</p> <ul style="list-style-type: none"> Adresserer adfærdsproblematikker Uddeler materialer Svarer på spørgsmål Stiller opklarende spørgsmål til den anden professionelle medarbejder <p>Fordele</p> <ul style="list-style-type: none"> Kan understøtte medarbejderen med den ledende rolle i undervisningen <p>Udfordringer</p> <ul style="list-style-type: none"> Tendens til at denne tilgang gør eleverne afhængige af støtten og ikke opøver selvstændighed/indre styring hos eleven <p>Opmærksomhedspunkter</p> <ul style="list-style-type: none"> Vær meget opmærksom på, at dette ikke bruges som "den lette løsning", men har et pædagogisk og didaktisk formål
--	--	--	---	--	---

Organiseringsformer som artefakt

For **eleverne** kan organiseringsformerne bruges som artefakter i klasserummet, så eleverne ved:

- Hvad der bliver forventet af dem
- Hvilken rolle de professionelle har
- Hvordan man laver eventuelle skrift mellem aktiviteter
- Om de skal være sammen med mange eller få
- Om man skal blive i en aktivitet hele lektionen
- Om der er flere professionelle, man kan henvende sig til

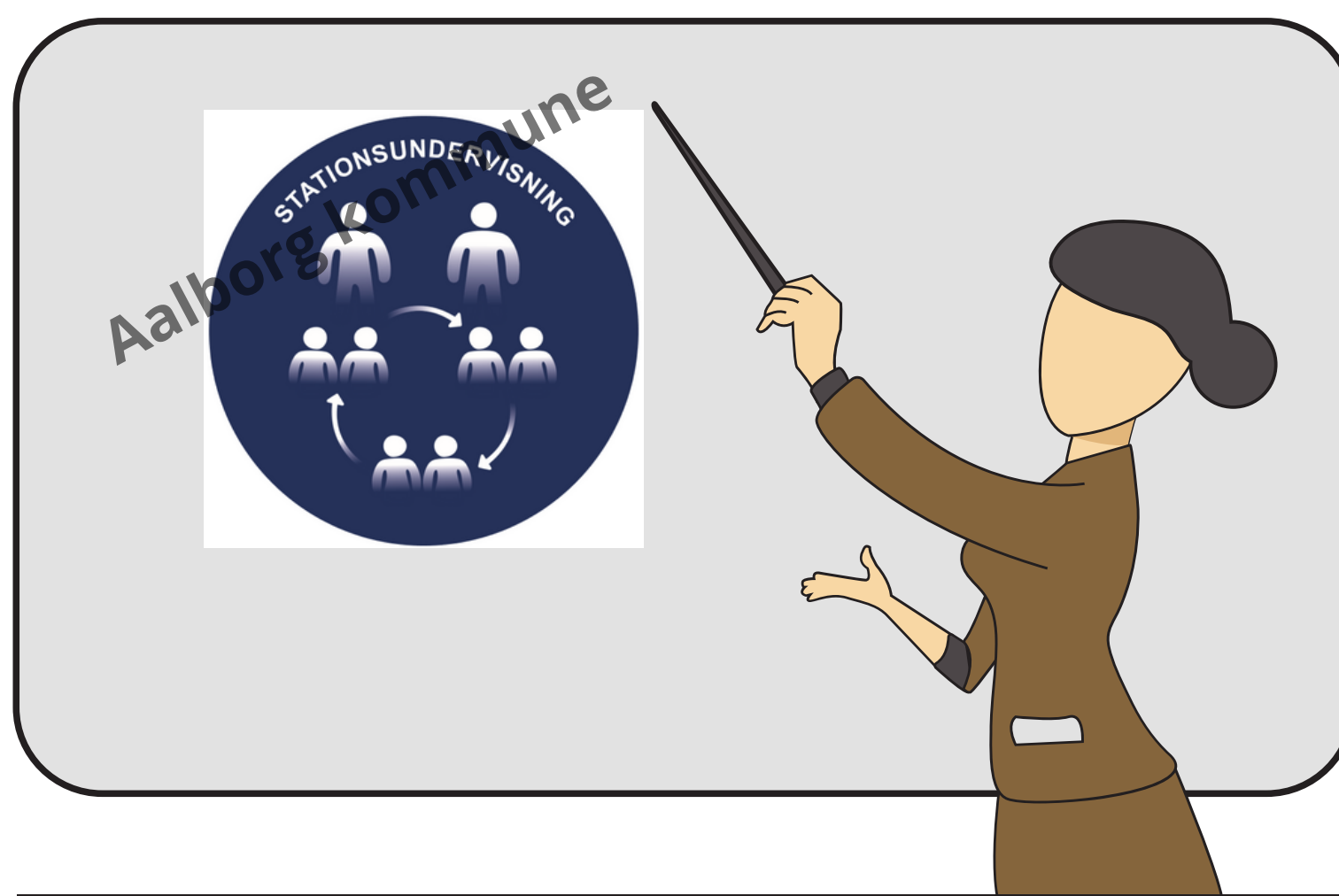
For at organiseringsformerne kan blive vedkommende didaktiske redskaber ind i undervisningen, så kræver det, at man som professionel har øvet og præciseret, hvad man ønsker praktiseret ved en given organisering sammen med eleverne.

Her er et eksempel på Stationsundervisning

- Man skal sidde i små grupper
- Der vil være en lærer/pædagog ved en eller flere af stationerne
- Der er en tidsramme for aktiviteten
- Jeg skal gøre når jeg afslutter en station
- Jeg skal gå fra den ene station til den anden på måde
- Jeg skal ankomme til næste station på ... måde
- Jeg ved, at jeg kommer hen til de andre stationer, så kan rette min opmærksomhed på den, jeg er i, da jeg ved, at jeg kommer til at prøve alle stationer.

Ved at disse ting er integreret i ikonet/artefaktet, bruger de professionelle ikke opstarten af timen på forklaring af rammen. Elever og professionelle kan gå i gang med det samme, da alle ved, hvad de skal.

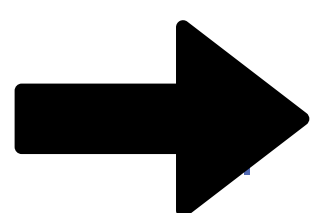
Det organisatoriske niveau

Ledelse tæt på, hvis potentialet i Co-teaching skal udnyttes!

For at udnytte potentialet i Co-teaching kræver det, at ledelsen har en analytisk tilgang samt bevidsthed om de strategiske handlemuligheder i egen organisation. Implementeringen af Co-teaching i en organisation har stor betydning for, hvordan de fagprofessionelle kan lykkes med opgaven, og om man får det ønskede udbytte.

Først kan ledelsen stille sig selv spørgsmålet, **hvis Co-teaching er svaret, hvad er spørgsmålet så?** - med andre ord, hvad vil man med Co-teaching.

For at kunne svare på det spørgsmål kræver det en **analyse af egen praksis** - indhentning af data, som udspringer både af kvantitative data, observationer fra praksis eller kvalitative dataundersøgelser. Herigennem kan udfoldelsen af Co-teaching understøtte den skoleudvikling, som allerede er i gang. Man kan bruge metoden til at **kvalificere allerede eksisterende indsatsområder**. Co-teaching er ikke blot flere hænder hos eleverne - det er en metode, der understøtter det professionelle samarbejde i undervisningens tre led.

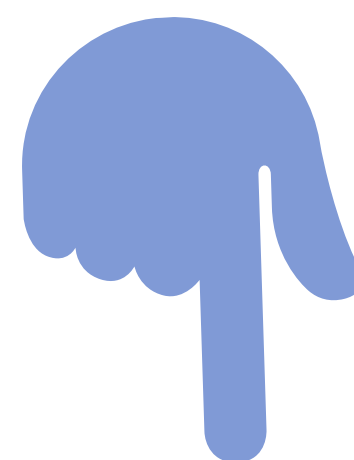

Det er centralt at alle ved, hvorfor det netop er Co-teaching, som er den bedste løsning for en given udfordring eller udvikling.

Grundlæggende er det en nødvendighed, at det **skematekniske** er på plads, så de professionelle har mulighed for samarbejdet. Der er to poler i forståelsen og brugen af Co-teaching.

Den ene er, at man blot læser definitionen og tilgår den **uden videre dybdeforståelse**. Man samarbejder og inddrager organisationsformerne, hvor det giver mening. Uden en egentlig retning og viden om, hvorfor og hvordan praksis ser ud.

Den anden pol er et fokus på viden- og kompetencetilegnelse, så de fagprofessionelle får **den nødvendige viden** for at kunne lykkes. For at udnytte det fulde potentiale i Co-teaching kræver det både rum for **teoretisk videnstilegnelse samt erfaringsbaseret kompetenceudvikling** om metoden Co-teaching.

Co-teaching kan være svaret på:

Kvalificering af teamsamarbejde
Optimering af fagresultater
Problembaseret læring
Praksisfaglighed
Evalueringskultur
Synergi Bottom up - Top down
Almendidaktiske tilgange
Deltagelsesmuligheder i fællesskabet
Inddragelse af fagteampersoner
PLF
Kapacitetesopbygning

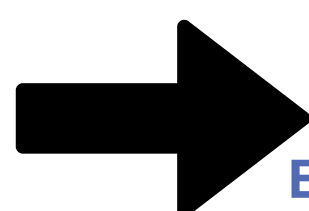
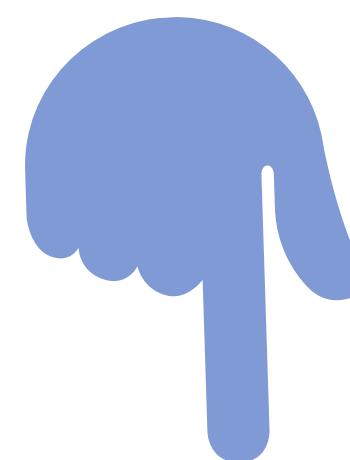
Medarbejderniveau

Når vi taler om Co-teaching kan vi ikke komme udenom **det dobbelte læringsperspektiv**. Det er ikke kun eleverne, der drager fordel af metoden, men der er også særlige fund at finde i samarbejdet, i udvikling af egen profession og i den didaktiske samtale. Under afsnittet af de tre undervisningsled præsenteres kort potentialet af de tre led.

Ser man mere generelt på potentialet på medarbejderniveauet er et gennemgående fund hos praktikerne, at man **ikke er alene om opgaven**. Med mange opgaver i skolen - nogle mere komplekse end andre - er det en fordel, at man har en kollega til at sparre, reflektere og beslutte sammen med.

For at kunne stille de reflekterende spørgsmål samt lave observationer hos hinanden kræver det **psykologisk tryghed** - noget som er en on-going proces. Uanset sammensætningen af makkerpar kræver det en opmærksomhed for at fastholde det professionelle makkerpar. Det kan være alt fra det etableret makkerpar gennem mange år, den nye og erfarne kollega og til det tilfældige makkerpar. Alle makkerpar har sine **styrker og svagheder**, hvilke kræver opmærksomhed hen over året.

Fælles for alle sammensætninger er, at kendskab til **hinandens kompetencer, fagets muligheder og elevkendskab** er en nødvendighed for at kunne tilrettelægge en undervisning, som har høj kvalitet og rammer alle elever. Det kan til tider betyde, at fagprofessionelle skal uden for egen komfortzone for at lykkes med målet eller tilegne sig en særlig viden for at kunne lykkes. Det kan være alt fra viden omkring givne specialpædagogiske teorier, teknologiforståelse eller nyeste viden i eget fag.

For at blive klogere på hinanden og eleverne er det oplagt at bruge organiseringsformen **En underviser - en observerer**. Herigennem kan man få den nødvendige viden for at kunne opkvalificere næste loop i forberedelse - udførelse og evaluering.

Hvordan udfolder I jeres kompetencer i teamet?

Co-teaching kan være svaret på:

Erfaringsbaseret kompetenceudvikling

Fælles ansvar

Skal ikke kunne alt

Skal ikke vide alt

Mestringsfølelse

Alsidig undervisning

Mere tid til den enkelte elev

PBL

UDL

Elevinddragelse

Feedback til og med elever

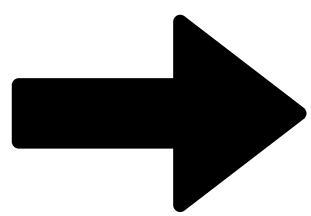
Fokus på strukturer/visuel støtte

Elevniveau

Når der er to eller flere professionelle i en undervisningssituation vil der med fordel være flere hænder og dermed hurtigere hjælp. Hjælpen vil i dette tilfælde være **kvalificeret hjælp**, da alle professionelle ved, hvad man er sammen om, da undervisningen i sin rene form vil være målrettet undervisning, der er tilrettelagt ud fra **opdagede behov** hos eleverne.

Gennem de forskellige organiseringsformer af undervisning møder eleverne varieret undervisning og organiseringer, der tilgodeser deres behov og den form, der giver rigest **mulighed for fagligt udbytte**. Man kan deltage **i fællesskabet** med sine kammerater både når, der arbejdes fagligt og socialt, hvor ellers individuelle indsatser som DSA, social læring og forebyggende neuropædagogiske tilgange før foregik isoleret, kan de nu **indtænkes i organiseringen**, da der er flere professionelle.

Eleverne møder derfor en undervisning, der kan give andre muligheder, end når der kun er én professionel. Det kan praktiseres ved, at de to professionelle tager forskellige standpunkter i en dialog, så eleverne møder diversiteten af holdninger og dermed tvinges til egen stillingtagen. Der kan praktiseres aktiviteter, der rummer mere fysisk eller stillesiddende aktivitet. Mulighederne for netop at ramme den enkelte elev frem for bredden i en klasse optimeres markant, ved at eleverne møder professionelle, der har samarbejdet i alle tre undervisningsled.

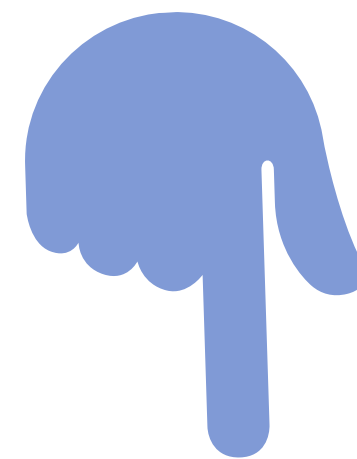

Hvilke værktøjer har I til at afdække jeres elever?

Ved I hvem, og hvor I skal søge viden om den nødvendige viden?

Er du medlem af et fagudvalg?

Er du opdateret på eget fag?

Co-teaching kan være svaret på:

Variert undervisning

Udvidet læreprocesser

Velforberedt undervisning

Feedback

Medindflydelse på egen læring

Mere ro

Modellering fra flere professionelle

Struktur og klasseledelse

Individuelle indsatser i fællesskabet

Deltagelsesmuligheder

Inspiration og skabeloner

Prøvehandlingsforløb
i forbindelse med de
fagprofessionelles
kompetencer

Refleksive spørgsmål til hvert af de tre undervisningsled
i alle seks organiseringsformer

Kan bruges på teammøder eller af vejleder

Prøvehandlingsforløb i
forbindelse med
fagets muligheder

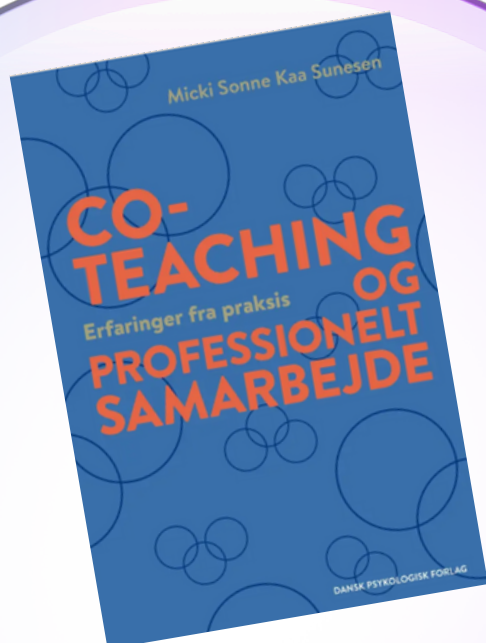
Beskrivelse af
organiseringsformerne

Skabelon til lektionsplan
Skabelon til aktionslæringsforløb

Analyseredskab til at
afdække de eksekutive
vanskeligheder.
Man går fra individ til
didaktiske muligheder i
fællesskabet

Praksiseksempler
skrevet af praktikere fra
Aalborg skolerne
sammen med Micki
Sunesen

Er du ansat på én af skolerne i Nordjylland,
er du velkommen til at kontakte mig for sparring
eller uddybelse af det skrevne.

Kontaktoplysninger
Heidi Jansson - Hjan-skole@aalborg.dk

Inspiration til litteratur

Friend, Marylin(2017):*Co-teaching i praksis*. Dafolo

Hansen, Janne Hedegaard(2019):*Co-teaching*. Aarhus universitetsforlag

Højholdt, Andy(2020):*Co-teaching - samarbejde om læring*. Hans Reitzels Forlag

Murawski, Wendy og Lisa Dieker(2021): *Ledelse af Co-teaching*. Dafolo

Sunesen, Micki Sonne Kaa(2021):*Co-teaching og mestring*. Dansk Psykologisk Forlag

Sunesen, Micki Sonne Kaa(2023):*Co-teaching og psykologisk tryghed*. Dafolo

Sunesen, Micki Sonne Kaa(2024):*Co-teaching og professionelt samarbejde*.
Dansk Psykologisk Forlag

Sunesen, Micki Sonne Kaa(2024):*Co-teaching og skoleudvikling*. Dansk Psykologisk
Forlag

